

ХЛЕБАРОВЫ АДКАЗВАЮЎ НА ЗВАРОТ ПАРТЫ І УРАДА

У калгасах і саўгасах рэспублікі праходзяць чыкі і вывучэнне Звароту ЦК КПСС і Савета Міністраў СССР да ўсіх калгаснікаў і калгасніц, рабочых і работніц саўгасу, работнікаў МТС, навукова-даследчых інстытутаў, даследчых станцый, да аграрнаму і зотэхніку да ўсіх работнікаў і спецыялістаў сельскай гаспадаркі.

На ЗДЫМКУ: Інструктар Мінскага сельскага райкома партыі на зоне Ждановічскай МТС Пётр Еўсцігнэвіч ФІЛІПЕНАК чытае калгаснікам селгаспрацелі Імя Круцкай (Мінскага раёна) Зварот ЦК КПСС і Савета Міністраў СССР.

Фота П. Наватарова. (Фотакроніка БЕЛТА).

Адназ справай

Калгаснікі Круцкага раёна з вялікім натхненнем сустракаюць Зварот Цэнтральнага Камітэта КПСС і Савета Міністраў да ўсіх работнікаў сельскай гаспадаркі аб паспяхоным правядзенні сельскагаспадарчых работ.

У калгасе «Май» адбыўся сход членаў аршэлі, прысвечаны абмеркаванню гэтага дакумента.

Сакратар партарганізацыі калгаса Фёдар Гарбачэнка расказаў членам аршэлі аб задачах, пастаўленых у Дырэктывах XX з'езду па дэлежаваным ўдзельнікам сельскай гаспадаркі.

— Наш калгас, — гаво-

рыць дакладчык, — у гэтым годзе павінен павялічыць пасевы ільну, кукурузы і іншых сельскагаспадарчых культур у два разы. У мінулым годзе мы атрымалі прыбыток ад ільнаводства на 700 тысяч рублёў. Нярэдні прыбытак аршэлі атрымала ад кукурузы, у выніку чаго значна павялічылася прадукцыйнасць жыццёва на калгаснай ферме.

— Наша зьява горача падтрымлівае Зварот ЦК КПСС, — гаворыць зьверніваў на ільну Соня Карамора. — Ільнаводд абавязваюць у гэтым годзе павялічыць плошчу пад ільн у два разы і даць прыбыток

калгасу 500 тысяч рублёў. Аб тым, як вядзецца рамонт сельскагаспадарчага інвентару, расказаў у сваім выступленні калгаснік каваль тав. Генчык.

Затым слова ўзяў старшыня аршэлі Іван Пуцько. Ён заклікаў калгаснікаў прыкласці ўсе сілы для таго, каб самаадданы працавіцы выканалі ўсе задачы, намячаныя XX з'ездам Комуністычнай партыі.

Скочы калгасніку адбыліся таксама ў сельскагаспадарчых аршэлях імя Леніна, імя Варшавскага і імя Шчыгі.

К. САНЬКО, настаўнік Майскай школы.

Штомесячнае авансаванне

Восенню 1954 года калгаснікі сельскагаспадарчэі «Чырвоная Армія» Віцебскага раёна дэдаваліся аб тым, што многія калгасы Ленінградскай вобласці перайшлі на штомесячнае авансаванне. Праўдзінае выхадзіла да пачатку ў Ленінградскую вобласць дэлежаваную вывучэння новай сістэмы аплаты.

Пасля вяртання дэлежаваных было вырашана праводзіць штомесячнае авансаванне калгаснікаў.

Для выдачы на працягу трынаццаці дзён часткова скарэстаў адлічэнні ад розных прыбыткаў, а таксама ад рэальнага і лішняга будылі.

Штомесячнае разлік з калгаснікамі павысіў іх

зацікаўленасць у рабоце. У мінулым годзе сярэдня выпрацоўка на аднаго працадальца калгасніка складала 371 працадзень, пры ўстаноўленым мінімуме 200 працадзён. Лепшыя працаўдзельнікі калгасу, свінаркі Іванькова, Леанідава і Карпусова выпрацавалі па 890—940 працадзён. Кожная з іх атрымала звыш адлічэнняў цэнтнераў будылі, дзесяці цэнтнераў збожжы і па тры тысячы рублёў.

Улічваючы эфектыўнасць ужывання штомесячнага авансавання калгаснікаў, праўдзінае сельскагаспадарчэі ўсталяваў гэтую сістэму аплаты працоўнаму і селята. З гэтай мэтай з пра-

шых прыбыткаў мінулага года вылучаны спецыяльны фонд, які склаўся 20,3 працента ад усяго прыбытку. Вылучаная сума забяспечвае выдату авансу на кожны працадзень з разліку па чатыры рублі.

Паляпшаюцца і культурнае жыццё калгаснікаў. Сельскагаспадарчэі электрыфікацыя, а ў гэтым годзе праведзена разлік. Калгас мае свой клуб і хату-чыталню.

Абмеркаваўшы Зварот Цэнтральнага Камітэта КПСС і Савета Міністраў, калгаснікі абавязаліся прыкласці ўсе сілы для таго, каб павысіць ураджайнасць усіх сельскагаспадарчых культур.

І. ЖУКАВА.

3 пачуццём гонару

Тэмай сённяшніх разоў і дэбатаў у адкрытых комсомольскіх сходах у калгасах, саўгасах і МТС служыць Зварот нашай партыі і ўрада да працоўнай сельскай гаспадаркі аб дэтармінованым выкананні заданняў шостага пачтавога плана.

— Партыя спадзяецца і на нас, комсомольцаў і моладзь, — заявіў на сходзе сакратар комсомольскай арганізацыі калгаса імя Калініна Нясвіжскага раёна У. Шчырба. — У тым, што калгас за апошнія пяць гадоў здолеў павысіць грашовыя даходы да сямі мільянаў чатырохсот пачтавоў і тысяч рублёў супраць ста дзевяці сямі тысяч, вялікая заслуга моладзі і яе баявых ваякоў — комсомольцаў.

У гэтым годзе калгас імя Калініна на парозе 1954 года ўдольжыўся, асфальтаваных вуліц узвышэння прыгожых дам. У кожным з іх — вадарод, каналізацыя. Белья круглыя шары электрычных ліхтароў, прымацаваныя да металічных стоек, ярка асвятляюць цэнтральную сялібу калгаса. З рэпрадуктараў лясца музыка. Увечыры пасля працоўнага дня юныя і дзевычкі спяваюць у свой тэатр на прагляд новай сцяны.

У вёсцы свае лаяны, універсам, бібліятэка з вялікай чытальняй залай, стадыён. Хіба-ж гэта не горад!

Ужо ў гэтым годзе праўдзінае калгаса выдзеліла адзін мільён дзевяці тысяч рублёў дубатарнімавага крамату калгаснікам-забудовшчыкам.

Самаадданы працавікі адказвае моладзь на нястомныя клопаты партыі і ўрада аб добрабыце калгаснага сямства. Па публічных камсамольцаў тысячы юнакоў і дзевычкі працуюць на самых цяжкіх і пачэсных участках аршэлінай вытворчасці.

Усіх комсомольцаў арганізацыя калгаса імя Хрушчова Магілёўскага раёна ў складале 17 чалавек на чале са сваім ваявокам Валентыянаў Аўсціпавіч пайшла працаваць на жылвагадоўчых фермах. З першых дзён камсамольцы пастараліся навесты там гаспадарскіх парадак. Дэлежаванні, што загалічкі малочна-тварынаў, ільну разбаваруў калгаснае малака, маладыя жылвадоўчы патрабавалі ад праўдзінае выдзеліць яго ад работы. На месца ільну быў прызначаны камуніст Міхал Максімавіч Вінікаў.

А колькі такіх прыкладаў! 23 камсамольцы працуюць на фермах калгаса імя Жданова Асейскага раёна. Грамадская жылвадоўчы, якая гала для таму назва лічылася ад стаячай галінай вытворчасці, стала самай высокадаходнай. Дзяржа Валентыянаў.

У. МАЯРОВІЧ.

Вопят перадавікоў адкрыў шырокі, неабмежаваны прастору да рэзкага павелічэння вытворчасці малака і мяса ў калгасе. Вось чаму хлебавары сельскагаспадарчэі ўзялі на себе смеласць абавязальнасця выканаць заданне пачтавоў за адзін год. Выршана ўжо ў гэтым годзе надаць ад кожнай фуражнай каровы па дзве тысячы кілаграмаў малака, паставіць на адном 900 галоў свіней і атрымаць ад жылвагадоўчы не менш аднаго мільёна рублёў даходу.

Вядома, такі высокі прыбытак сам па сабе не прыдзе. Таму моладзь гаспадары гэтай калгаса, як і многіх іншых на Беларусі, актыўна бярэцца за выршчванне кукурузы. Тысячы комсомольцаў-маладзёжных зьявілі ўжо завяршэнню падрыхтоўку да сённяшніх гэтаў каштоўнай культуры.

Тры тысячы зьяны створана ў калгасе імя Свэрлова Жлобінскага раёна Праўдзінае аршэлі замачвала за імі ўчасткі жылвадоўчы. Жыватворчай крыніцай б'е шматлікія жылвадоўчы сельскай моладзі на любым участку калгаснай вытворчасці.

У. МАЯРОВІЧ.

ПРОЛЕТАРЫЙ УСІХ КРАІН, ЕДНАЙЦЕСЯ!

ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАЎЛЕННЯ СІОУЗА ПІСЬМЕННІКАЎ БССР

№ 16 (1083)

Субота, 14 красавіка 1956 года

Цана 40 кап.

БЕЛАРУСКІЯ ДУБРОВЫ

Ляс Беларусі па праву лічацца славай і багаццем рэспублікі. Беларускія дубровы не раз здзіўлялі сваёй прыгожасцю і магутнасцю вучоных-спецыялістаў. Так, у 1900 годзе прафесар М. Орлоў пісаў: «Дубровыя па сваёй прыгожасці і каштоўнасці дубовыя насаджэнні ў казінскай Кашалёўскай дачы Магілёўскай губерні, дэдухотавыя дубы, а простымі, стройнымі, як калоны, сталамі, высока ўзнікаючы сваёй рагалістыя кроны... Набліжымі-ж дубамі можна любавіцца і ў Беларускай пшчы...»

Другі выдатны даследчык прафесар Б. Шустай заклікаў дубровы Беларусі да «дешных дубовых насаджэнняў Расіі».

Аднак, нягледзячы на выключную каштоўнасць дуброў рэспублікі, у апошні час уздымаўся вага іх велікіх зніжэнняў. Прычына гэтай непажаданай з'явы ў так званай змене парод, г. зн. змене дубовых насаджэнняў менш каштоўнымі мяккаліставымі.

Змена дуброў бярэзнікамі, алейнікамі і асінікамі мае месца не толькі ў лясных дзяржаўнага ляснога фонду, але і ў калгасных лясках, дзе пры вядзенні гаспадаркі няпрактычна дапускацца бялладдзю.

Скаржэнню пачаўся пад дубовымі насаджэннямі нямаля садзейнічаў дражніцкі высекі даровольнага часу, а таксама ў перыяд двух сусветных войнаў.

Існуюць звесткі аб тым, што ў некалькіх мінулых дубровы Беларусі займалі ў два і больш разоў большую плошчу, чым цяпер.

Аб больш шырокіх іх распаўсюджванні на тэрыторыі Беларусі можна меркаваць і па такіх адзнаках, як назвы вёсак: «Дуброўка», «Дуброва», «Дуброўная» і г. д., якія даволі часта сустракаюцца ў БССР і якія чапер, як правіла, абружаны бярэзнікамі, асінікамі ці алейнікамі.

З жалею даводзіцца канстатаваць, што працэс дэградацыі дубовых насаджэнняў не спыніўся і да цяперашняга часу. Досыць скажаць, што толькі на тэрыторыі Палесся дубовыя высекі апошняга дзесяцігоддзя аднавіліся дубам толькі на адной трэці іх плошчы, астатняя плошча акааляса званай дубравамі пародамі, а часткова і зусім не аблілася.

Прафесар І. Юрковіч, які многы займаўся пачаткам аднаўлення дуброў БССР, так характарызуе іх сучасны стан: «Многі высокапрадукцыйныя дубовыя разнастайны і ператвораны ў разкалессе з сучаснавымі сталымі... Значныя плошчы грабовых і ясеневых дуброў змяніліся дробналіставымі і ялова-ліставымі малазямкамі...»

Цяпер толькі асобныя «дубы-волаты» ды дубовыя піў з двухметровым дыяметрам сведчаць аб былой славе і магутнасці беларускіх дуброў. Славуны Буца-Кашалёўскі масіў цяпер прадстаўляе сабой разкалессе ці адзіночныя сучаснавыя дубы.

равоў судальным фон. Умовы асвятлення парод, якія павольна растуць, пагаршаюцца. Гэта прыводзіць да зніжэння прыросту дуба і яго спадарожнікаў і да іх малавага знішчэння.

Палешчыцы натуральнае аднаўленне дуба можна шляхам змянення ўмоў асвятлення пад полагам лесу. Для гэтай мэты ў нармальнае сажанутых дрэвах пачаўся знішчэнне куцы лішчыны і маладняк граба з плошчы, што знаходзіцца пад кронамі малярнінскіх дубоў. Азначасова з гэтым пачаўся дубовы дрэў граба рабіць разаржванне полага за кошт знішчэння ёлак і дрэгум, а таксама ў трэціх ярусках.

Пры механізаваных лесанарыхтоўках, калі вялікая колькасць папарнае адноўлена маладняку гіне, граба штучна ўводзіць дуб на высеках.

Срокам рэгулявання працэсу ўзаемадзеяння парод павінен з'явіцца спецыяльная сістэма высекаў, якая прадугледжвае двухпярэдняе маладзёжнае хуткарастучы парод. Першае маладзёжнае граба праводзіць праз дзесяці-дваццаць год, роўнамерна выбіраючы 50 працэнтаў дрэў мяккаліставых парод. Астатнія дрэвы будуць выконваць ролю палгону для асноўных парод. У высеку павінен прызнацца дрэвы, якія змяняюць дуб і яго спадарожнікаў. Маладняк граба, які перарос дуб, клён і ліпу, таксама граба выкарчоваць.

Калі парасіліся ад шпёў суседня з дрэвамі, якія засталіся на высеку, будзе ішоў перахаліцца расці дубам, неабходна праверыць другі прыём маладзёжнае мяккаліставых парод. Пры гэтым граба знішчыць і пакінутую частку дрэў з ліку неахопленых першай высекай.

Эфектыўнасць рэкамендуемай сістэмы высекаў пачаўся падвержана навунымі аэктамі, на якіх велікі добра развіваюцца дубовыя насаджэнні.

Аналітычныя вынікі пры годзе маладзёжнае могуць быць атрыманы шляхам ужывання хімічных прэпаратаў, вырабаванні якіх праводзіцца Інстытутам лесу Акадэміі навук БССР.

Партыя і ўрад надаюць вялікую ўвагу пачаткам павышэння прадукцыйнасці і палашчэнню народнага складу нашых лесоў.

У перспектывным плане развіцця лясной гаспадаркі Беларускай ССР на 1954—1960 гады прадугледжваецца ўкараненне гаспадарча-каштоўных парод (дуб, ясен, клён, лістоўніца і інш.) на плошчы 90 тысяч гектараў з тым, каб да канца 1960 года дзевяці ўдзельнаў вагу гэтых парод да сямі-васьмі працэнтаў.

У святае гэтай задачы аднаўленне слаўных беларускіх дуброў з'яўляецца гаварнай і аднавай справай лясаводу рэспублікі.

В. МІШНЕЎ, кандыдат сельскагаспадарчых навук.

Семинар работнікаў культуры

Наш раённы аддзел культуры арганізаваў пачаткам семінар культурасветлабачы і перадавікамі чыгуначнага вузла Лунінск.

У ходзе семінара культурасветлабачы пачаткам аднаўлення і афармлення нагляднай агітатывы на матэрыялах Дырэктывы XX з'езду КПСС у раённым доме культуры і раённай бібліятэцы.

Галоўная ўвага была нададзена правядзенню практычных заняткаў па развучэнню песень, танцаў і аднаактвых п'ес.

«Свіслач». Пейзаж Галіны Азгур.

Гэта дасць магчымасць згадчыкам хатчытальне і сельскіх клубоў больш прызвічна кіраваць гурткамі мастацкай самадзейнасці.

Практыка паказала, што замест двухдзённых семінараў, якія ў нас, як правіла, праводзіцца кожны месяц, мэтазгодна праводзіць чатырох-пяцідзённых семінараў адзін раз у два месяцы з узяцям спецыялістаў усіх відаў мастацкай самадзейнасці.

Культасветлабачы выказаў думку, каб такія семінары праводзіліся пераважна ў перадавых сельскіх клубах, хатчытальнях і бібліятэках раёна.

Наступны семінар мы правядзем у Кажан-Гарадоцкім сельскім доме культуры.

РАСКЕВІЧ, заг. аддзела культуры Лунінскага раённага дома культуры.

НА РЭКАХ РЭСПУБЛІКІ

Пачынаюцца крыжамом на многіх рэках рэспублікі. А на прыстанях ужо чакаюць рачнікоў. Чакаюць не толькі пасажыры, але і калгасы, МТС, прамысловыя прадпрыемствы, якія запланавалі перавозку грузаў водным шляхам. Усе гэтыя тэрміновыя грузы. Яны павіны быць дастаўлены на месца да пачатку веснавых паводняў работ.

Восенню мінулага года, напрыклад, для Камарынскай МТС перавезена водным шляхам звыш дзвухсот тон розных грузаў. Транспартіроўка іх абыйшла значна танней, чым па чыгуначу. Але-ж ці ў гэтым толькі справа! Ад калгаса да бліжэйшай чыгуначнай станцыі звыш сарака кіламетраў. Прыбудоць на

Гутарка з начальнікам Упраўлення рачнога транспарту пры Савета Міністраў БССР тав. А. САКОЛЬЧЫКАМ

станцыю сельскагаспадарчых машын — вось і думай, як даставіць іх у брыгады. А Дняпроў па калгаснай зямлі цяжэ аж да самай Рачыны...

Вось чаму з году ў год малая рэка набываюць усё больш значэнне ў народнай гаспадарцы рэспублікі. У навігацый гэтай года аб'ём перавозак грузаў, калі параўнаць іх з мінулым годам, павялічыцца на 33,1 працэнта, а грузааба-рот узрастане на 31 працэнт. Варта заўважыць, што толькі

у 2,5 раза павялічыцца перавозка калгасных грузаў — ажожа, бульбы, інвентару і жылва. Для рознага будаўніцтва паступаюць зьяўкі на транспартіроўку шчыты, жалеза, цэменту, абсталявання і машын.

Аб тым, якую ролю будуць адыгрываць у бліжэйшым годзе малая рэка, дастаткова прывесці гэкі факт. У рэспубліцы каля 300 рэк. І толькі 17 з іх у ілэрватуі час асноены і эксплуатууюцца. Асабліва вялікая работа намечана разгарнуць на малых рэках на працягу шостага пачтавоў. Досыць скажаць, што даўжыня асноеных вольных шлюхоў рэспублікі да 1960 года складзе каля пяці тысяч кіламетраў.

Або ўзясць пасажырскай перавозкі. У гэтым годзе яны ўзрастуць на 30 працэнтаў, а да канца 1960 года павялічыцца ў два разы ў параўнанні з 1956 годам.

Многія пасажырскай лініі зьявляюць раёны, якія знаходзяцца даляка ад чыгуначкі. У мінулым годзе было зроблена некалькі рэйсаў па Бярэзінне да возера Палік. Пасажыраў ажыццявілі шмат. Напачатку гэтага года будзе значна павялічыцца новыя пасажырскай лініі. У тым ліку поблізе катэр па маршруту Барысаў — Броды.

Рэгулярныя зносіны ажыццяўляюцца на частку Магілёў — Стайкі. Віцебск з прыгарадамі зьявляюць рачныя трамвай.

Вялікае народнагаспадарчае значэнне будуць мець новы

частак Гомель — Савілавічы на рацэ Сесель. Маршрут даўжыняй 90 кіламетраў зьявіцца абласны цэнтр з адным з аддальных раёнаў.

Многія пасажыраў едуць па частку Полацк — Веліж (РСФСР). Гэты трыхсоткіламетровы маршрут праходзіць па пяці раёнах.

Перавозка пасажыраў намячана ў асноўным быстраходнымі камфортабельнымі чыгалоўкамі, якія ўмяшчаюць да 120 чалавек. А па Заходняй Дняпрэ на частку Віцебск — Веліж будзе курсіраваць параход. У ім зручны, абсталяваныя каюты другога і трэцяга класа.

Асваенне новых участкаў значна павялічыць грузаабарот. А гэта, у сваю чаргу, патрабуе ўзмацнення магутнасці бук-

ён караван. Пачуўшы аднойчы аб новым метале праводзіць барж, ён вырашыў вырабаваць яго. Новае матад зводзіцца да наступнага. Катэр не цягне баржы, а штурхае іх наперадзе сябе.

— Каракаціца атрымаўца, а не буксір. У Беларусі яшчэ так мала хто спрабаваў, а Шчыракоў спатрэбіцца, — гаварылі на прыстані.

Што праўда, то праўда. У рэспубліцы ішчэ мала ўжываўся такі метад. Але ён даў добрыя вынікі: грузы пачалі дастаўляцца да месца прызначэння значна раней тэрміну.

У гэтым годзе пяць участкаў будуць працаваць на новаму метаду.

З пачаткам навігацыі пачнуцца работы па вывучэнню рэчываў і гідралагічных асаблівасцей рэк. Яшчэ недастаткова даследавана Заходняя Дняпра. Рачнікі лічаць яе «цяжкай ракой». На частку ад Віцебска да Веліжа яе перагаралі дзве грады парогі. Хуткае цяжэнне і качэнне з'яўляюцца вялікай небяспекай для суднаў, патрабуюць ад рачнікоў кемліваці, умелства.

Сяла будуць працягнуць работы па асваенню ракі Друць ад Чыгірынскай ГЭС да

МАТЧЫНА СЛОВА

Родная партыя ўсё мне сказала, Матчымным словам уздраван я, Мэта бліжэйшай, таварыш, стала, Стала дружнейшаю наша сям'я, Ранак пагодны, ну проста на славу, Далі адкрыты, радзіма, твае, Па-маладому баруся за справу, Матчына слова у сэрцы мае.

Аляксей ЗАРЫЦКІ.

Прагнозы гэтай вясны

Мінулая зіма была снежнай. Найбольшая колькасць снегу выпала на поўначы і ўсходзе Беларусі. Пры дружнай вясне гэта прыводзіць звычайна да вялікіх паводак.

Сяла вясня позняя і мае звычайны характар. Такая з'ява тлумачыцца частымі прытокамі халодных мас павятра з раёнаў Скандынавіі і Арктычнага басейна. У выніку ўстанавіўся характар надвор'я, пры якім наглядзецца рэзкае зніжэнне тэмпературы павятра ўночы і павышэнне дзень.

У дзень, калі грэла сонца, пачалася тапінае снегу, разбураенне лёду на рэках і павышэнне ўраўноў вад. Лі берогі і пасярэдзіне рэк з'явіліся палосы чыстай вад. На некаторых рэках — Ясельда, Мухавец, Нёман, Случ, Гарынь пачаўся крыжлом. У бліжэйшыя дні ён пачнецца на Дняпры, Сожы, Бярэзіне, Прыпяці.

Крыжлом на рэках будзе адбывацца адначасова з дружным тапінае снегу.

Найбольшы ўраўні вад на рэках Дняпр, Бярэзіна, Друць і Сожэ чакаюцца з летаніна на 50—100 сантыметраў. Асабліва высокі ўраўні чакаюцца на Заходняй Дняпрэ.

Наогул крыжлом і наступленне максімальных ўраўноў веснавога разводдзю ў гэтым годзе будзе познім. Іх тэрміны набліжаюцца да найбольш позніх дат, якія наглядзецца ў Беларусі за апошнія 50—70 год.

І. ПУШКІНА, інжынер-гідралаг.

Паміні выдатнага вучонага

Грамадскія Беларусі адзначыла 30-годдзе з дня смерці выдатнага амерыканскага аграрнага-беларускага Лютэра Бербанка.

У канферэнц-зале Акадэміі навук БССР адбыўся сход аддзялення біялагічных і сельскагаспадарчых навук. У ім прынялі ўдзел навуковыя работнікі даследчых устаноў Мінска. З дакладам аб жыцці і навуковай дзейнасці Л. Бербанка выступіў доктар сельскагаспадарчых навук прафесар І. Пушкіраў. Дакладчык адзначыў, што дзейнасць Бербанка — цудоўны ўзор работы вучонага-дзяржавніка. Яго дасягненні ў галіне селекцыі высока цінныя савецкім вучоным.

Міжнародныя навуковыя сувязі

Першая кніга паэта

Кніжка вершаў Міхася Панкраты «Салаўіны бераг» — адзін з новаздадзеных рэчышчаў, які павінен уліцца ў шырокае рэчышча беларускай савецкай паэзіі. Гручак пакулі што неважкі, ён часта гуляе, але настойліва прабірае сабе шлях да шырокай пашы. У яго ёсць свой выток і, набліжаючыся да вусця, перад тым, як заціпаць у матурынай ракой, ён упэўнена набірае сілы.

Навукасы гэтай самастойнай сілы ў вершах М. Панкраты і дазваляе сцвярджаць, што ён знаходзіцца на бліжэйшых падступах да паэзіі. Чаму на подступах? Таму, што паэту трэба яшчэ настойліва перадаваць многія пераходы — тое, што сведомі і несведомы часта заглушае яго ўласны голас.

Па тэматцы і матэрыялу зборнік, безумоўна, цікавы. Уважлівым вачам глядзіць паэт на нававольны свет, на прыроду, на адносіны паміж людзьмі, якія складаюцца ў нашым багатым і шматгранным жыцці. У яго вершах мы знаходзім і розум аб шляхах Радзімы, і ўсёабшчарнае і мудрае сына, і ўсёабшчарнае радзіце і прыгажосць працы дзела народа, дзела міру на ўсёй зямлі, і вершы аб дружбе і каханні. Многае пабудуе паэт у жыцці, многае ачухе, перадумае, асэнсавана. Але пакулі што гэтакі ўчывана, ачухае, перадумае часта супадае з адзіноцтвам іншымі паэтамі. Пакулі што не заўсёды ўдзячна паэту падымаць да размовы пасвойму, часта ён не мае сілы справіцца з літаратурнымі і рыторычнымі.

Вырашэнне многіх тэм, якія закранае аўтар, не новае. Спалінаеся хача-б на верш «Дарэгі зямлі», якім ажурываецца кніжка і які нясе ў сабе ўзнісшую думку — «за сталом піць у нас не ліпні, калі ён сапраўды чалавек». Аднак аўтар збіваецца на ўжо вядомыя многімі іншымі паэтамі, у прыватнасці А. Куляшовам, інтанацыі і павароты тэм:

Міхася Панкраты. Салаўіны бераг. Вершы. Дзяржаўнае выдавецтва БССР. Мінск, 1956. Рэдактар А. Вялюгін.

А праехаць-бы па белым снезе,
Каб ачухаць пяццю любой(?) рукі!
Веру, скоры на усёй пашы!
Мяне ўсюды стравіць зямля.

Не паабудзены літаратурнымі вершамі «Скрыпач», «Паўлюку Труцу», «Паўлік Карчагін», «Сустрэкаеся чытач у вершах паэтаў і з вобразамі дзятчынкі, што піша «нясмелай рукой» словы «Радзіма» і «Мір», байца, у якога «Масква за спіною», невяжымага героя, які «смуха... загінуў радзімай гвардыяўскага паўка» і з многімі іншымі, што ішоў трагічна ў вершах Панкраты. Кідаецца ў вочы неадназначнасць пабудовы вершаў. Варта параўнаць хача-б «Настаўнік географіі», «Вершы аб сталі», «На бацькавай магіле», якія пабудаваны на прыкметы «эфектыўнай канцоўкі». Многае падымае аўтарам апісальна.

Часам (хоць і рэдка) пакідае жадаць лепшага паэтычнага формаванні. Наўрад ці трывалыя рыфмы «Магілёў — зямлякоў», «змічаць — злічыць», «пласты — руды», «бальні — лязыцы» і да т. п. Запішы часта ўжываюцца паміжвольныя формы, што намагаюцца на многія радкі набыць сентыментальнасці. «Навукасы парты», «блжыты пил», «сцяжынка», «скрыпачі» прывялі ўраніце і да таго, што Карчагін, якога нават у дзіцячых гадах звалі Паўляк, становіцца ў Панкраты «Паўлікам».

Аднак не на гэтых неахотах грунтуецца, калі думаеш аб паэтычным здольнасці Панкраты. Аб вядомых магчымасцях аўтара сведчаць лепшыя вершы зборніка, такія як «Рукі», «Звенявая», «Дзюно транзіт заўраці...», «Стары шлях», «Першая бразна», «Вершы аб сталі», «Вашча», «Гарманіст» і іншыя. Тут мы сустракаем і глыбокае веданне прамытца, аб якім вядзецца гутарка, і дэкі гумар, і самае жагоўнае, што дазваляе гаварыць аб Панкраты як аб зломным паэце, — шчырую лірычнасць. Гэты шчыры лірызм, глыбіня пакулі, праходзяць праз лепшыя вершы зборніка.

Уч. БОЖКА.

Новае аб наведванні В. В. Маякоўскім Мінска

Надаўна ў архівах матэрыялаў фонду «Канцэптыўна-літэратурнага зборніка» знаходзіцца новы дакумент аб наведванні В. В. Маякоўскім Мінска ў 1914 годзе.

У гэтай сувязі з'яўляецца цікавым працэнне сакратара рэдакцыі мінскай газеты «Канейка» І. Альперавіча мінскаму губернатару. У прыватнасці гаворыцца: «Часта імаю пахворыя прасіць Васю Праско-дзіцельскага да ўстаноўлення ўстаноўкі да футурыстаў (паэзо-концэрта) з удзелам мінскага футурыста: Васілія Каменскога, Давіда Бурлюка, Владзіміра Маякоўскага і г. д. Мінске 11-га студзеня ў памяшканні Купеческага сабора. Праграму паэзо-концэрта імаюць пры сем прыжыць».

На прапанову мінскага губернатара адказаў: «...разрэшана... ўстаноўка 11-го студзеня...».

Новыя звесткі дакументы аб прыезду В. В. Маякоўскага ў Мінск у 1914 г. маюць вялікую цікавасць.

І. ШЫШАНОК, Л. ЛЕБЕДЕВА.

Маякоўскі на беларускай мове

Беларускі чытач, дзючычы шматгадовай плённай працы беларускіх паэтаў і перакладчыкаў, мае магчымасць чытаць на сваёй мове ўсе важнейшыя творы вядомага савецкага паэта В. В. Маякоўскага. Вершы Маякоўскага перакладзілі М. Краліч, П. Броўка, М. Габэка, А. Куляшоў, М. Танк, А. Якімовіч, М. Клімковіч, М. Лужанін, А. Астрэйка, Э. Агняніцкі, А. Вялюгін, К. Кірэнка, У. Шалапек, А. Бачыла, Р. Няход, Р. Лынькоў і іншыя.

Бібліятэкі — перасоўкі

Выбірае кнігу, якая мае палітычнае, гаворыць рэдактар Селецкаўскай МТС Касцюкічэўскага раёна Юлія Башкевіч.

Камбайнер Старавойтаву ёсць што выбраць. У бібліятэку-перасоўку многа лепшых твораў рускіх і беларускіх пісьменнікаў, розная сельскагаспадарчая і тэхнічная літаратура.

Вось гэтую, — гаворыць ён, адкажуць у бок раману І. Шамкіна «Глыбокая каля ішчэ тым кніжні рознай літаратуры.

Рыхтуючыся да пачатку палітычнай раённай бібліятэка ўважліва пераглядае перасоўку новай літаратуры. У бліжэйшыя дні кнігі будзь накіраваны ў калгасы.

Уважліва вывучаючы жыццё, пазнанне яго законамернасцей, глыбокае разуменне яго прадэсаў, нараджа пабудовы, не заўсёды прыкметныя пры павярхоўным знамстве з новымі з'явамі, дасць пісьменнікам магчымасць пісаць пра самае жагоўнае: пра людзей працы і іх інтэлектуальны, дзюхны свет, іх наспіны рост пад уплывам камуністычных пераўтварэнняў. Пры глыбокім веданні жыцця, пры непасрэдным уздзе літаратуры ў агульнанароднай барацьбе за тэхнічны і культурны прагрэс, пры асабістым знаём-

дзавалі на беларускай мове «Вярбаныя творы» В. В. Маякоўскага. Асабым вынікам у 1937 г. выйшаў пераклад паэмы «Валадымір Ільіч Ленін». У 1932, 1938, 1949, 1950, 1955 гг. выйшлі на беларускай мове творы Маякоўскага для дзятчын.

Устаю на беларускай мове выданае гэтыя кнігі Маякоўскага агульным тыражом 170.120 экзэмпляраў. Апрача таго, у БССР выйшла сем выданняў вершаў паэта ў армінале.

дзавалі на беларускай мове «Вярбаныя творы» В. В. Маякоўскага. Асабым вынікам у 1937 г. выйшаў пераклад паэмы «Валадымір Ільіч Ленін». У 1932, 1938, 1949, 1950, 1955 гг. выйшлі на беларускай мове творы Маякоўскага для дзятчын.

Устаю на беларускай мове выданае гэтыя кнігі Маякоўскага агульным тыражом 170.120 экзэмпляраў. Апрача таго, у БССР выйшла сем выданняў вершаў паэта ў армінале.

дзавалі на беларускай мове «Вярбаныя творы» В. В. Маякоўскага. Асабым вынікам у 1937 г. выйшаў пераклад паэмы «Валадымір Ільіч Ленін». У 1932, 1938, 1949, 1950, 1955 гг. выйшлі на беларускай мове творы Маякоўскага для дзятчын.

У Крым будуюцца новыя здраўніцы, значна пашыраюцца існуючыя санаторыі і дамы адпачывання. Нядаўна адкрыты новы корпус у Алупцінскім санаторыі работнікаў лясной і папярвой прамысловасці.

Фота Н. Бандажніка. (Фотатэхніка ТАСС).

Канцэрт папулярнай музыкі

Упершыню за многа год увазе мінскіх аматараў музыкі была прапанавана не звычайная «сакадзімніца» праграма, а канцэрт, складзены з вядомых калекцыяў мініятур самых розных па стылю кампазітараў.

З цікавасцю праслухалі прысутныя «Менуэт» Бахавіч, «Славянскі танец» Дворжака і драматычна ўхваляваны «Венгерскі танец» Брамса. Добра прыгучалі «Славянскі танец» да балеты «Раймонда» Глазунова, «Музычная табакерка» Лядова і «Танец англійскіх дзятчак» да балеты «Рама і Джульета» Пракоф'ева.

Асаблівы поспех выпала на долю «Румынскіх рапсоды» Энеску — віртуознай п'есы для аркестра. Гэты бадыр, жыў творна напісаны на румынскіх народных тэм і патравае ад выканаўцаў вядомага майстэрства.

Творчасць І. Штрауса была прадстаўлена ўвершарой да аперы «Лютая мыш», «Польскі-пілікат», «Галолам» і «Персідскі маршам».

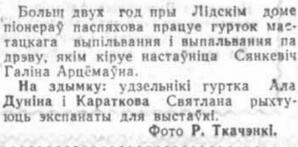
Праграму канцэрта завяршыла полька з «Танцавальнай сюіты» Чуркіна.

Для сімфанічнага аркестра філармоніі канцэрт з'явіўся сапраўды творчай справой: выкананне невялікай аркестровай мініятуры цікава, з мастацкім густам іншы раз бывае цяжка, чым буйны сімфанічны твор.

З удаль музычнасцю, добрай інтанацыяй і тэхнічнай выкананнем аркестраных твораў, якія ўвайшлі ў праграму вечара. Значнае майстэрства прывялі асобныя групы аркестра: струннаў у «Польскі-пілікат», Штрауса, аркестра дзятчак у «Музычнай табакерцы» Лядова, мелодыя — у антракце да трэцяй лэй оперы «Лангвэр» Вагнера.

Поспех канцэрта ў значнай меры забяспечыў дырыжор В. Дубоўскі.

Д. ЖУРАТЛЕУ.

Больш двух год пры Літвінскім доме піянеруў паспяхова працуе групоўка мастацкага выхавання і вывучэння на драву, якім кіруе настаўніца Санжыч Галіна Арцёмаўна.

На дзюку: удзельнікі грутка Аля Дуліна і Караткова Святлана рыхтуюць экспанатаў для выстаўкі.

Фота Р. Ткачэні.

Размова аб людзях і „чалавечках“

Вершаў — і нават выдраных — пішачца ў нас няма. Прыкметна зніжае з паэзіі тымі дас і ўсё выразней выступаюць жыццёвыя і яркія фарбы. Але нярэдка лічы закрываюць новы нумар часопіса з пакулімі нейкага незадавальнення — і надзіраю напісанне, але зусім не пра тое, што хвалюе. Я кажу не пра тэматку вершаў, а пра тым, якія штодзённая пабудовы перад табою і на якія шуканне паўтараюць аднаў, шукаюць вершанай фармулёўкі сваіх уласных вершаў і пакулі. Усё гэта могуць даць вершы талы, калі паэт гаворыць на свет шырока, правільна бачыць узаемазвязкі жыццёвых з'яў, калі не павучае, гасцячы зворухі ў і, а жыць, перажывае, шукае адказаў разам з табой.

Імяна гэтай якасці ў вышэйшай ступені вызначаюцца новыя вершы Пяцёна Панчанкі, зменчаныя ў трэцім нумары «Полымя» за гэты год.

Адін з вершаў паэт сказаў мне: «Хачу напісаць так, каб людзі, прачытаўшы, уставалі». Магчыма, гэта і добрае, нават вельмі добрае жаданне.

Прачытаўшы новыя вершы Панчанкі, не будзе ўставаць у захваленні — інаша, але не менш моцнае пакулі нараджаюць яны. Пакулі, што ты толькі што пагаварыў вельмі шчыра з добрым чалавечкам аб вельмі наважных вядомых да цябе. Гэта будзь гутарка сяброў, якія добра разумеюць адна аднаго. І гэта былі імяна такія вершы, у якіх сказана аб тым, што дае хвалюе.

Можа, чытач у далейшы момант запытаў зусім іншымі ўпэўненімі, чым ушпаны пра тым дзятчак, аб якіх паэт у вершы «Мам геранія» піша, што яны былі

Як на працы цяжкай, на вайне,
У кіраўных ботах
Хазялі не раз на заданні,
Нібы на спатканні,
Ды толькі куды спакайней.

Але высокае пакулі блызнай павялі і ўдзячнасці да жанчын-друга, падпеліна, чалавечка, што ідзе ў адным з табой страі, захваленне сапраўднай чалавечкай прыгажосці, — ці-ж гэта не тое, што хвалюе нас у штодзённым жыцці? Сапраўдна чалавечкасць, сапраўдна маральная чысціна заўсёды працягваюць супраць таго, што брудзіць чалавечы ўзаемазвязкі.

Кляміце пагардай
Таго, што сляночыя расказчы
Пр жонках паходных.
Хоць, можа, былі і яны.

Так канкрэтныя ўспаміны паэта набываюць больш агульнае гучанне, пераарэстаюць з успамінаў у размовы паэта аб сённяшнім дні, аб штодзённым будзні.

Для такой значнай размовы з чытачом Панчанка знаходзіць шмат прычын, нярэдка там, дзе наўзброенаму паэтычнай пільнасцю покулі падастаў да размовы не ўбачыць. І ад таго, што паэт гаворыць аб самых розных рэчах — ад гераічнай смерці капітана Шабоўскага да першых вясняных кветак на сям'ер, — размова гэта не дробіцца на асобныя тэмы, не робіцца аморфнай, беспараднай.

Усе гэтыя вершы вызначаюцца нейкім унутраным адзінствам, цэласцю пакулі, да свету, адзіным імкненнем зрабіць жыццё, і ў вядомых і ў малых яго правах, вартым прыгажосці нашага чалавечка.

Прыгажосць жыцця, захваленне маральнай вядучу савецкага чалавечка, гаварыць заўсёды ў яго лёсе — вось што вызначае гэтыя вершы Панчанкі. Але гэта не простае словазаслоўе, не простае захваленне — аўтар нідзе не зрываецца на рыторыку, заўсёды ачухае пакулі жыццёва глыбю нашай штодзёнасці. І калі ён гаворыць:

Яшчэ трыжоўжыца кабыты —
Ці хопаць масла — у чарзе;
Прапама добрага абела
Шчы многіх гаспадынь грызе;
І той, не мае тох кватэры,
Яшчэ ўсё лае горавост...
А тут не вуліцах, на сверах
Запалымей вясномы цвет!

гэта зусім не значыць, што паэт адмахваецца ад «нікіх» праблем і кідаецца ачынаць тысячы разоў апетыя кветкі.

Вершы ў цэлым глыбока канфіліктныя, а пачас і драматычныя. Яны пабудаваны на кантрастах — паэт як-бы вылучае з патоку сваіх уражанняў тым, што па сутнасці супрацьдзейна ў жыцці адно аднаму, ставіць іх побач у вершы — і тады сапраўдна вартасць кожнай з нараўноўваемых з'яў робіцца зусім дэкай.

Возьмем у гэтай сувязі вершы «Верахалы» — ён прысвечаны тым, хто ачынае не так даўно ўзволіў над нашым Мінскам стадыёны фармы тэлебачання. Праца будзнікоў, што ўзялі наш горад на пільніцах і руінах, — у каго яна не выкалікала захвалення! Паэты апелі яе ў савецкіх людзей:

Цягнік ішоў з Маладзечна
У Палачыню. Адарваўшы ад
мене невялікі, але любімо па-
слухаць, калі маладзечанскі
уголас, што-небудзь цікавае
чытаюць. Да нас у брыгаду
часта заходзіць актывісты бі-
бліятэкі з новымі кнігамі, мно-
гія збіраюцца паслухаць іх.
Завязалася гутарка. Першы
спадарожнік, які аказаўся
брыгадзірам садова-гароднай
Філіпавой. Суразна, ветлівая,
яна падслала там да яго і за-
гаварыла:

— Добры вы, Віктар Анто-
навіч, савадов, да нас, у бі-
бліятэку заўсёды ніколі не за-
ходзіце. Так і стаўшы на піль-
ны кніжкі аб доглядзе за пла-
дзюным дрэвамі і вырошчванні
гародніны. Магчыма, яны вас
усё-такі зацікавіць?

дзя, а мо і тысячы вершаў. Але, па прудуе кажучы, нядаў ўспомініць з іх хача-б некалькі, што запалі ў дзюшу. А вершы Панчанкі рамантычна адраду. Уся яго вобразная сістэма выражае сабой рамантыку творчай працы. Не ў гэтым, аднак, назвіна і сьмешасць верша. Паэт падкрэслівае сапраўдную вяду працоўных спраў савецкіх людзей сваім прыёмам — прыёмам супрацьпа-
стаўлення. І робіць ён гэта са свабод, так добра вядомай чытачу, усмешкай.

Бачна ім (верхалазам—Н. К.),
як хораша і бурна
Пачала сталіца расквітаць:
Гэта вам не ўзалеці на грэбну
І дамак аб росце працягчы!
(падкрэслена мной Н. К.).

Там садзі, а тэм амаль заволды,
Там пралегае новых рэк ніць
Мірны подзвіг нашага народа
З вышнім лязчэй ім аваяніць...

Вось і нам такія-б далаглыды,
Каб спавала кожны дзень дзюша...
Не магу цярпець я верхалазы,
Верхалазам — тысяча пашан.

Так верхалазы пабудуюць, дзючычы гэ-
таму парадзіваючы, выражэнні высокай
маралі савецкіх людзей — старадаўняй,
побач з якімі нецярпіма агіднае і, на
жал, даволі шматлікае племя забавуноў-
верхалазы, што дзючычыю ў жыцці
толькі лязком. Хіба гэта не тое, што так
востра хвалюе нас, а чым вядом
мы штодзённым барацьбу? Але сказаным
не абмяжоўваецца асць верша. Вядучы
пакулі «верхалазы» — людзей працы, іх
вясомая мараль прымушаюць кожнага па-
глядзець на сваё ўласнае месца ў жыцці.
Верхалазствам грашчак нярада і паэты,
а іх месца «у рабочым страі» — побач з
верхалазамі.

Вось і нам такія-б далаглыды,
Каб спавала кожны дзень дзюша...

Веліч працоўнага подзвігу робіцца та-
кім чынам і меркаў уласнай работы паэта.
Як у кожнай сапраўднай паэзіі, гэтая пра-
чытаны асацыяцыя зліта са словам, выні-
кае з яго. Вышчыны, на якой знаходзіцца
верхалазы, і вышчыны трыбуны, з якой
штыцы прамоўца гаворыць «даклад аб
росце», — гэтыя асацыяцыя завяршаюцца
калатарам — верхалазы — верхалазы.
І гэта абстрактнае прыём супрацьдзейна-
сці, робіць канцоўку верша запамінальнай
і крылатай.

Гэты прыём, гэты падыход да тэм —
такі савабодным панчанкаўскі — вельмі
глыбока ўнутрана родніць яго з Маякоў-
скім. Я маю на ўвазе не толькі дзюбы
верш і не толькі ўзвяс апоніі цыкл. Умен-
не спалучыць высокае рамантычнае за-
хваленне з ірацыянальнай усмешкай і, калі
трэба, з сатырычнай насмешкай, лірыку
з адрыват публіцыстычнасцю, блызнае
пакулі аднаасціна самаго паэта за дзе
людзей, за нашу вялікую справу і разам
з тым уменне занаці прывільную прапозі-
цыю «правачына» і высокадэмакратычна-
сць гэта аднака «школы Маякоўскага».

Вершы Панчанкі ўзнімаюць многія хва-
люючыя, а часам і проста блыжныя пы-
танні нашага сённяшняга штодзённага
жыцця.

Многа шквды, а часам і гора, прыносіць
у жыцці адсутнасць прычымноўсаві на
справе, смеласці па ўсім ад вялікага да
дробнага. Сёння, калі перад намі паў-
сталі новыя, грандыёзныя заданні, калі
імліва мяншасць наша жыццё, беспрыві-
чывасць, маладзечанскі сталі асабіва
нецярпімы. Імяна тагога тымпа выны-
вае Панчанка ў вершы «Смеласць». Але
не толькі кама-небудзь — самі сабе мы
больш ужо не можам дараваць беспрыві-
чывыя базавінасці, боля выкараць праў-
ду шчыра і адкрыта.

Куды падслася ты, смеласць?
Не веру я, што знікла хварабасць,
Наўжо ў наш час яна здрабнела —
Твая... мая... і многіх сябраў?

Гэта-ж не так проста і лёгка, калі тра-
бі нашаму сучаснаму і самому сабе задаць
дэмакратычнае пытанне. І зноў узнікае характэрная
асацыяцыя на кантрасте — вобраз ма-
ральнай чысціні народа-героя:

Калі хто ў гэтым пінаваты,
Хай у сваіх прамовах бурнык
Не ўспамінае пра салата,
Што дзе грудзямі на амбразуру.

Увагу паэта прыцягваюць складаныя,
часам драматычнымі жыццёвымі сітуацыямі.
Вось перад намі вынаходца, што доўгімі
пацямі прасядзеў нал чарцяжымі нонага
пачата, стаў дзі станка, усё дзюкі і спа-
дзіваны з'яваў з поспехам сваёй справы.
І рыван ён лавяцаецца, што такі разеў
яго вынайздыне чалавечкім токам. Гэта
няжыкая асабістая няўдача. Але як аднесіца
да іе савецкі чалавек? Заўсёды і ўсюды
сапраўдны савецкі чалавек разглядае сваю
справу як справу грамадскай. Так, была
ў вынаходцы асабістая няўдача, але гра-
мадства ўсё-ж атрымава тое, над чым так
доўга ён б'юся. І таму няма ў яго ніякоў-
рай заляўрасці і, «хоць крыўда гледаў
распірава грудзі», ён паўтарае «тэма за

Маякоўскім: «соттеемсі славою, вель мы
свои же люди». Толькі так і можа разва-
жач савецкі чалавек.

Трэба ўсё-ж заўважыць, што пры ўсёй
бязумоўнай правільнасці гэтага вываду,
аўтар вельмі паспешліва і лёгка — адным
радыком Маякоўскага — імікцыя зняць з
пільнай творы няважкі вядомай няўдачы.
Знаецца, што імяна з таго моманту, калі
вынаходца лавяцаецца пра сваю няўда-
чу, і павіна была пачынацца размова
пра яго дзюхую высокую кардынасць.

Яшчэ больш псіхалагічна напружаная і
складаная сітуацыя ў вершы «Бацька».
Верш настолькі насычаны чалавечым,
жыццёвым асцьям, што, здаецца, яго-б ха-
ціла на цым раман.

Перад намі праходзіць нічымнае жыццё
нічымнага «чалавечка» з дробнай, пустой
дзюшай, атручана ўласнасцю. У час ак-
цыяны «прыкнінуў тупельнаю авечкай.
Прымадзіўшы: Шпанту, «Бару, Пачу».
Але нават у сваёй подласці «чалавечка»
не мог пайсці да канца — баючыся сур-
валі помыты народ, ён спрабуе выкруціць
дад выкананыя загады акупантаў. За
гэта, разам з сумленнымі людзьмі, ён «аг-
у трапецічнай роў». А на руках у яго
жонкі застаўся маленцік сын. Сын расце,
упеўняе, што будзь яго — партыяна.
І ён усё распінае ў маці пра свайго
бачку-партыяна.

А маці што?
Не на галах старая,
Пакрыўджаная тым, пустым, навек,
Яму ўсё біграфію старая,
Каб толькі сын быў з вярэй чалавек.

Так зноў і зноў супрацьдзейнае пакулі
высоку чалавечнасць, высокуюнасць са-
вечкіх людзей маралі нічымнае «чалавеч-
ка». А чалавечкі — гэта не толькі пра-
мыя адрэчкі. Гэта і тым, што «слова-
ніц» пачынаць «расказчы», і забавуноў-
верхалазы, і беспрывічывыя базаві-
дзюны, што «спалучаць сямю у воч

Заганны стыль выхавання маладых музыкантаў

Магілёўскае музычнае вучылішча — адно з самых старых у Беларусі. На жаль, якаясьці падрыхтоўка спецыялістаў у гэтым вучылішчы мае сур'ёзныя недахопы.

Патрабаванні да паступаючых у вучылішчы вельмі высокія і таму пры наборе трапляе значная колькасць асоб, у якіх няма неабходных дзеясловаў для навучання. У працэсе вучбы гэтыя дзеясловы часта выяўляюць професійную неграмотнасць ужо на першым курсе. Але дыржорская чамусці дзічы магчымым вучыць іх далей. У выніку — з 29 дыпломнікаў гэтага года дзесяць чалавек не падрыхтаваны да звання дыplomніка — яны не маюць трывалага ведаў. Сярод студэнтаў маладзшых курсаў каля 20 знаходзяцца ў такім-жа становішчы. Перадгі на музычных дысцыплінах без належнай адназначнасці да яе сваёй выхаванай, зноўчы работу ў класе да вучыцца спецыяльнаму занятку. Таму круггляд спецыяльна абмежаваны, вельмі маладзкіх спецыяльна абмежаваны, вельмі маладзкіх спецыяльна абмежаваны, вельмі маладзкіх спецыяльна абмежаваны.

У вучылішчы б'ець хор, у якім не выдзяляюць сур'ёзнай работы на набыванне правільных навыкаў спявання. Хор дыржорска-харавой адрэзання, з якім працуюць дыпломнікі, складаецца з аднаго дзевяці і з'яўляецца неапрацаваным. Мала належаць увагі вывучэнню курса баяна для харавікаў, валоданне інструментам у іх дрэннае.

Пры навуцкім выліку адрэзання народных інструментаў у вучылішчы, аднак, няма аркестра народных інструментаў, а працуюць толькі саветы дояр. Дыржоры не валодаюць медыятарам і іграюць на гэта неапрацаваным. Студэнты гэтага адрэзання не маюць элементарнага разумення аб спецыфіцы работы з аркестрам. Больш таго, яны не ўмеюць нават настроіць узровень інструмента. А між тым пасля заканчэння вучылішча яны павінны будучы кіраваць аркестрам, стварыць іх.

У вучылішчы існуе сімфанічны аркестр, у якім прымаюць удзел і педагогі. Але ў рэпертуары гэтага калектыву амаль няма класічных твораў.

У рабоце з інструментальнымі ансамблямі.

музыкантаў

мі адсутнічае адзіная сістэма. Заняткі вядуць многія педагогі. Ансамблі выдзяляюць складзены і ірарыйны па выканавым сілах. Выканаўчая культура тут патрабуе значнага паліявання.

Неабходна адзначыць, што амаль усе інструменты вучылішча (струныя, духавыя, клавійныя, домы, баяны) дрэнна ясаці і знаходзяцца ў запущаным стане, не настроены і ў ансамблевай ігры гуляць дрэнна.

Асабліва на нізкім узроўні выдзяляюць выкладанне тэарэтычных дысцыплін. Гісторыя музыкі выкладаецца ў выглядзе лекцыйнага курса, без якіх-небудзь спроб усеці ілюстрацыйны музычны матэрыял. Выкладчык нават не дэманструе тэматычнага матэрыялу, які вывучаецца. У вучылішчы няма ніякіх музычных твораў у механічным запісе. У выніку разам з музычнай «без музыкі» студэнты не ведаюць лепшых узораў класічнай і савецкай музыкі. Больш таго, у гутарцы з дыпломнікамі 1956 года выявілася, што многія не могуць назваць, у якім стагоддзі жыў і твараў М. І. Глінка, якія оперы напісаў П. І. Чайкоўскі і г. д.

У выкладанні гармоніі і тэорыі музыкі адчуваецца вельмі разрыў паміж тэарэтычнымі ведамі і слыховай культурай. Чуюць студэнты вельмі слаба, не ўмеюць запісаць дыктант, саб'яджываюць дрэнна. Педагогі скардзяцца, што хатнія заданні не выконваюцца. Але вяртаючы ў гэтым не студэнты, а выкладчыкі, якія мала ўвагі аддаюць развіццю слыху і не ўмеюць навучыць працаваць дома. Студэнты не ўмеюць звязаць форму са зместам, не робяць гарманічнага і інтанацыйнага аналізу.

У вучылішчы выдзяляюць розныя метады (хор, партыяны, народных інструментаў і інш.), але змест іх грунтуецца на прыватных выпадках, на дэталі, без аб'яднання, без навуковага аб'рунтавання тых або іншых паложэнняў. Не належаюцца метадычныя даклады.

Умовы адны — вынікі розныя

Аб кожнай установе работуюць па выніках яе мейстры. Намы бібліятэкі лічыцца мала класічнай аб прапаганда і прапаганда літаратуры да чытачоў. Калі-б якая-небудзь, скажам, фабрыка пры адным і тым-жа ўмовах і магчымасцях да-б-а за год прадукцыі ў два ці тры разы менш за іншую, дык аб гэтым-бы ўсёды загаварылі, прынялі-б неадкладныя замеры да ліквідацыі недахопаў. А вось калі бібліятэка працуе намота горш за іншую, дык гэта нікога не трывожыць.

Мінская абласная бібліятэка імя А. С. Пушкіна мае ў іштале 24 работнікі. Гадвы бюджэт яе складае 449 тысяч рублёў. За 1954 год яна выдала чытачам 178 тысяч экзэмпляраў кніг і часопісаў.

Параўнаем яе работу з работай іншых абласных бібліятэк. І мы ўбачым, што, напрыклад, Брэсцкая абласная бібліятэка, дзе такі-ж самы штат работнікаў, адолае за гэты-ж год зрабіць 396 тысяч кнігавыдач, а Віцебская — 513 тысяч кнігавыдач.

У Мінскай абласной бібліятэцы кошт адной кнігавыдачы абшчыні ў дзяржаве вышэй за паловіну рублёў, у Брэсцкай-жа крыху вышэй рубля, а ў Віцебскай — нават ніжэй рубля. У Мінскай абласной бібліятэцы на аднаго

бібліятэкара ў 1954 годзе было 7,5 тысяч кнігавыдач, у Віцебскай — 21,5 тысяч, а ў Брэсцкай — 16,5. Гэты лічы экстрэма паказваюць, як часамі з-за благой арганізацыі справы нерэцыйнальна выкарыстоўваюцца дзяржаўныя сродкі.

Сяда работа ў бібліятэцы не толькі не паленілася, а нават пачаўся. Мінская абласная бібліятэка выдала чытачам усю 99 тысяч экзэмпляраў кніг і часопісаў, амаль на палову менш, чым за 1954 год. Такім чынам, кошт адной кнігавыдачы абшчыні ў дзяржаве каля паці рублёў.

Чым-жа тлумачыцца дрэнная работа абласной бібліятэкі? Можна жыццям Мінскай абласной бібліятэцы менш чытачоў кніг, чым жыццям Брэсцкай, Віцебскай і іншых абласцей рэспублікі? Вядома, не. Справа заключаецца ў тым, што ў бібліятэцы імя Пушкіна не створаны належныя ўмовы для сапраўднай работы. Дыржор Мінскай абласной бібліятэкі тав. Бобрык і яго намеснік тав. Машкоў не падтрымліваюць дзейнасць вопытных работнікаў, не развіваюць у іх ініцыятыву.

У бібліятэцы да гэтага часу няма сістэматычных каталагаў ні аб аб'ектах, ні ў чытальнай зале. Адсутнічае

алфавітны каталаг, без якога чытачам нязручна выбіраць кнігу. Асноўны вынік: у 1954 годзе бібліятэка страціла ў параўнанні з 1953 годам больш двух тысяч чытачоў, а ў мінулым годзе — лічы каля адной тысячы чытачоў.

Работа абласной бібліятэкі вымагаецца не толькі тым, як яна абслугоўвае чытачоў, але і тым, як яна дапамагае раённым і сельскім бібліятэкам вобласці ў іх рабоце. Унікае законнае пытанне: чаму ў сельскай вобласці большасць раённых і сельскіх бібліятэк працуюць усё яшчэ дрэнна? Яны называюць слаба працоўныя кнігі ў масе, больш таго, некаторыя работнікі бібліятэк у сваіх справах аддаюць праблему выставіць завышаныя паказчыкі. У час правяркі работнікі Міністэрства культуры БССР выявілі, што ў Смалевіцкім раёне з дзевяці сельскіх бібліятэк сем выставілі ў справядзачы завышаныя лічбы паказчыкаў сваёй работы. Так, у Пятровіцкай сельскай бібліятэцы гэтага раёна ў мінулым годзе выдала 143 чытачы, якія браві кнігі 884 разоў. А ў справядзачы чамусці яшчэ іншыя лічбы: што бібліятэка мае 342 чытачоў і зрабіла 5.477 кнігавыдач. Такія-ж анульчывыя звесткі пасылалі Жодзінская, Дятчэўская, Прыпяцкая, Верхненская, За-

балоцкая і Кленіцкая сельская бібліятэкі Смалевіцкага раёна. Па недакладных і завышаных паказчыках і гаданых справядзачы рэйсных і сельскіх бібліятэк метадычны кабінет абласной бібліятэкі рабіў свае вывады і зводную справядзачу для абласнога ўпраўлення культуры. Дзейнасць метадычнага кабінета ў большасці выпадках абмяжоўвалася складаннем так званых метадычных распрацовак і пісем да пытаннях, якія прывесці ў бібліятэках тую ці іншую памятную дату.

Штогод абласная бібліятэка выдатыкоўвае 10—12 тысяч рублёў на камандіроўкі. Большая частка гэтых грошай ідзе на выезды самага дыржора і яго намесніка. У выніку супрацоўнікі абласной бібліятэкі не могуць пабыць нават па ўсё раённых бібліятэках вобласці, не гаворачы ўжо аб тым, што ў сельскіх — яны наогул рэдка госці.

З такім становішчам спраў, якое складалася ў Мінскай абласной бібліятэцы, змярсяў начальнік абласнога ўпраўлення культуры тав. Сіргэячэ. Аб дрэннай рабоце бібліятэкі даўно ведаюць у Міністэрстве культуры БССР. Але і там, вядома, змярсяўся з такім становішчам.

І. ПАЛЯНОУ, П. МЕРЗЛЯНОУ.

Навіны англійскай культуры

АНТЫВАЕННЫЯ РАМАНЫ БАХТЭРА

У Англіі вельмі поспехам карыстаюцца новыя раманы Бальтэра «Здэясныя праследванні» і «Шлях чалавечы». Аўтар раманаў — былы лётчык — упершыню выступае ў мастацкай літаратуры. Газета «Манчэстэр Гардзён» піша: «Раманы Бальтэра з выключнай глыбінёй паказваюць перажыванні раловага англічаніна, які стаў выдатным лётчыкам. Раманы накіраваны супраць вайны, бо паказваюць, як у дні вайны нават людзі маральна ўстойлівыя, гуманныя падчас вымушаных рабці злачыствам. Так было з лётчыкам Родзі, героем рамана «Шлях чалавечы». Ён ваяваў як патрыёт. Але, выконваючы загады камандавання, ён падчас рабубоў мірных гарадз і так цяжка пакутаваў у выніку гэтага.

У гэтых раманах упершыню раскрыта вайна ў новым глыбкім псіхалагічным і гуманістычным плане».

ШЛЯХ РАБОЧАГА

У новым рамане Дэві Ламберта «Такія павінны жыць» паказаны шлях да камунізму сярэдняга англійскага работніка Біль Омана. Герой рамана шмат год быў членам лейбарыскай партыі, акурата плашч членскія ўзносі, часам прымаў удзел у сходах Дзейнасць-жа лейбарыскай партыі яго не задалівае. Аднак сіла традыцый прымушала яго на працягу многіх год быць членам у лейбарыскай партыі. «Гэты раман», — піша газета «Уоркер», — паказвае дзё звычайнага чалавек з работнага класа. Складаны шлях пераадолення традыцый, глыбокі крызіс, які стварыўся ў яго свядомасці. Тут вельмі глыбока раскрыты шлях раловага англічаніна да камунізму».

КНИГА АБ ВЫХАВАННІ АНГЛІЙСКАГА ДЗЯЯЧУТА

Вялікі поспехам у англійскага чытача карыстаюцца новыя раманы вядомай пісьменніцы Дорыс Лесінг «Вартанне з няволі». У раманы паказаны незвычайны буржуазна-выхаванні жанчыны. Тут малюцца дзё некалькіх дзячучат і паказваецца, як іх няблагое выхаванне ў далейшым прыводзіць да трагічных вынікаў.

З ЭПОХІ ГРАМАДЗЯНСКАЯ ВАЙНЫ

Аўтар многіх прыгодніцкіх кніг Рычард Чэры прысвяціў свой апошні раман «Небяспечны год» паказу грамадзянскай вайны на поўдні Расіі. Галоўны герой рамана — англійскі палкоўнік Ольф Чылінг, выконваючы абавязкі «кавалеранта» ў штабс Дзейнасці, паступова прыходзіць да пераканання, што б'ецца непэраможна будучы пераможаны, і нават спрабуе пакачыць з сабой. У раманы, па словах га-

зеты «Таймс», «многа яркіх, нечаканых сюжэтных паложэнняў». Газета лічыць, што для стварэння гэтага рамана аўтар шырока выкарыстаў мемуары ўдзельнікаў грамадзянскай вайны на рускім поўдні.

ПОСПЕХ ВЫСТАЖКІ МАСТАКА НЕГРА

У Лондане вельмі поспехам карыстаюцца выстаўка Чарльза Вайта, негрыянскага мастака, уражэнна Кені. Часопіс «Студзё» гаворыць, што ў гэтага мастака «выключнае ў нашы дні мастацкае майстарства і глыбінны жывапіснага характару».

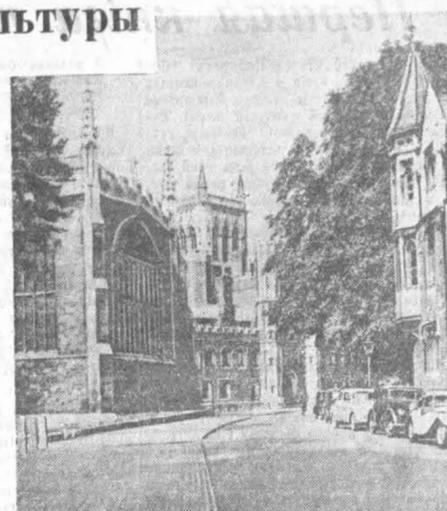
НОВАЯ ПАСТАНОЖКА «ОТЭЛО»

У вядомым тэатры «Ольдвік» з вельмі поспехам прабыла новая пастаюжка «Отэло». Артысты Рыхард Буртон у ролі Отэло і Джон Невіль у ролі Яго, паводле слоў друку, далі новую трактовку гэтых вобразаў. Джон Невіль наблізіў Яго да тыпа сучаснага палітычнага авантюрыста. Рыхард Буртон тонка раскрыў вобраз Отэло, паказаў глыбіню яго любові і пакут. Па словах газеты «Дэйлі Геральд» у спектаклі «раскрыліся нябачаныя да гэтага часу глыбіні псіхалагічных і сацыяльных характарыстык».

СПЕКТАКЛІ ТЭАТРА «КОВЕН ГАРДЭН»

Буйнейшы лонданскі тэатр «Ковен Гардэ» паставіў нядаўна новую оперу Вайгана Вільяма «Любоў сэра Джона». Для гэтай оперы скарэстава вядомая камедыя Шэкспіра «Віндзорскія свавольніцы». Аднак аўтар змяніў сюжэт шэкспіраўскай камедыі і па-свойму развіў яго характары. Англійскі друк вельмі высока ацэньвае гэтую оперу, лічыць яе вядомым узорам ралістычнай камічнай оперы. Вайган Вільям, стварачы гэтую оперу, шырока выкарыстаў англійскі фальклор эпохі Элізаветы.

Другой прэм'ерай Ковен-Гардэскага тэатра з'яўляецца пастаюжка «Залатая пеліка» Рымскага-Корсакава, кампазітара да гэтага часу невядомага англійскаму глядачу.

АНГЛІЙСКАЯ П'ЕСА НА СЮЖЭТ РАМАНА ГАШЭКА.

Вядомы англійскі прагрэсіўны драматург Эван Мак-Коль напісаў новую камедыю на сюжэт рамана Гаўска «Прыгоды бравата салдата Шайбля». Драматург наблізіў да сучаснасці сюжэт рамана. У новай п'есе прыгоды Шайбля наблілі больш востры антыяныям на прамак. П'еса гэта, пастаюлена ў англійскіх тэатрах, карыстаюцца вельмі поспехам у глядача.

ПАСТАНОЖКА «КЛАПА» У ШАТЛАНДЫІ

Калектыву студэнтаў універсітэтаў Глазго, упершыню на англійскай мове, паставіў «Клапа» Маякоўскага ў перакладзе Элізера Спенсера. «Гэты спектакль называецца фрэшчыкам і па-свойму вельмі глыбокім, інтэлектуальным і паспяховым выданнем савецкага паэта, але як драматург Маякоўскі зусім невядомы ў Англіі, і вопыт шатландскіх студэнтаў у гэтым сэнсе выключна цікавы», — так піша з Глазго мясцовы карэспандэнт газеты «Манчэстэр Гардзён».

РУСКІ СЕЗОН У ЛОНДАНСКИМ ФІЛАРМОНІЧНЫМ ТАВАРЫСТВЕ

Сэрыя апошніх канцэртаў Каралеўскага філармोनічнага таварыства ў Лондане прысвечана рускай класічнай музыцы. «Дыржор Малкольм Сэржант вядомы ў нас, — піша музычны карэспандэнт «Таймс», — як выдатны інтэрпрэтар рускай музычнай класікі. У цэларэштатэ сезоне ён шырока знаёміць слухачоў творчымі Філармोनічнага таварыства з работамі Глінкі, Мусярскага, Бардзіна, Рымскага-Корсакава, Чайкоўскага, Рахманіна і Гаўнава, выконваючы рад твораў гэтых выдатных кампазітараў, якія да гэтага часу былі зусім невядомымі ў Англіі нават спецыялістам. Заслугі Малкольма Сэржанта ў тым, што ён усё шырэй і глыбей знаёміць англійскага слухача з лепшымі творами рускай музыкі ва ўсёй разнастайнасці і прыгажосці».

На здымку: Кембрыджскі універсітэт.

На кніжнай ПАЛІЦЫ

У Дзяржаўным выдавецтве БССР выйшла ў друку і паступілі ў продаж наступныя кнігі мастацкай літаратуры. «Успаміны сваёй аб В. І. Леніне». Пераклад з рускай мовы. Зборнік змяшчае ўспаміны аб В. І. Леніне А. І. Ульянавай-Елізаўрай, Д. І. Ульянавай, М. І. Ульянавай і Н. К. Друцкай. Тыраж 10 тыс. экз., стар. 216. Цана 3 руб.

Канстанцін Штоў. «Шукальнікі». На рускай мове. Вершы, баллады, пэмы, казкі. Тыраж 4 тыс. экз., стар. 128. Цана 3 руб.

Іван Мележ. «Мінскі напрамак». Раман. На рускай мове. Аўтарзаваны пераклад з беларускай мовы Лява Шпіра. Тыраж 50 тыс. экз., стар. 600. Цана 13 руб. 35 кап.

Народная Рэспубліка Албанія. У Тіране адкрылася выстаўка выяўленчага мастацтва, на якой прадстаўлена 132 работы 76 мастакоў — скульптараў, жывапісцаў, плакатыстаў і карыкатурыстаў.

На здымку: на выстаўцы выяўленчага мастацтва ў Тіране. Фота Албанскага тэлеграфнага агенства. (Фотакроніка ТАСС).

У рукапісе параўнальна апалячана аб рэвалюцыйнай праграме студэнцкага гуртка, на чале якога стаў Ф. Савіч. Арганізацыйнае ядро гуртка канспірацыйна называлася Клевань, яго складалася з выхадцаў Валынскай і Падольскай губерняў, а таксама дзю пінчухоў. Савіч са сваімі сябрамі — студэнтамі акадэміі Рабчыцкім і Загорскім «спадзваліся», як адзначалася ў запісах, — ужо на новае мошнае паўстанне, яны меркавалі існа ў народ, каб прыкрасіць «многіх разумных людзей, якія прыслысялі ў сялянства толькі для лепшага рэаб'яднання пад прыкрыццём сялянскага вопраткі выратавальны існа і думак». Там і Савіч і Рабчыцкія, у якасці, як сведчыць аўтар мемуараў, была «справадзіць пэтычна душой», з'явілася думка арганізаваць уласную друкарню. Гэтая ідэя прышлася ўсім па сэрцу, усе актыўны ўдзельнікі гуртка падтрымалі яе: «Былі гатовы нагнацца хоць парабкімі, не спяць цэлыя ночы, ахвараць ззабоек».

Але гэта былі толькі планы на будучас, вельмі прыхільна. І Савіч у часе калядна 1837 года на сродкі, сабраныя студэнтамі, едзе ў Пінскі павет. Аўтар рукапісу м'яту гэтай пэздыі тлумачыць тым, што ён меў наадзё «трымаць там ш кніжкі ці якія-небудзь іншыя новыя рэчы». Крыху ніжэй аўтар успамінае робіць іншыя згадкі: «Савіч выехаў, за ім Загорскі, не ведаю да чаго, хіба толькі, каб пазнаёміцца з Рабчыцкім (Рабчыцкі — удзельнік групы Канарскага. — С. А.) і яго сябрамі?»

Прада, у запісах вельмі халодна і стрымана гаворачы аб выніках гэтай пэздыі: «Прыехаў Савіч, і нічога не пыхаў. Кракава, Дамбровіч і іншыя». Аўтар рукапісу, вядома, не быў у курсе ўсіх патамных спраў, якія імянуся ажыццявіць Савіч, паехаўшы на Палессе за інструкцыямі і парадамі да самага Канарскага.

У запісах асірожна адзначаецца толькі, што Савіч пасля пэздыі на Палессе паставіў сваю выкарыстоўваць ігна студэнтаў да тэатра: «Ён запісаўся ў лік моладзі, якая часта хадыла ў тэатр, ці проста марнавала час і карыстаючыся гэтым, мог выказаць у горад і поэма вяртання, не выключнаю да сьбе падарэняў». Вынікі гэтых наведванняў горада неўзабаве выявіліся: вясною 1838 года было арганізавана аформлена дэмакратычнае таварыства віленскіх студэнтаў, сакратаром якога быў выбраны Ф. Савіч «по уважэнню обшпрнейшых сваіх связей».

Трэба адзначыць і тое, што Савіч і яго сябры не абмяжоўвалі сваю дзейнасць толькі студэнцкім асяродкам, яны належаць да простага народа і паставілі абавязкова пазнаёміцца з рамеснікамі і стварыць сродкі і гурток з дэмакратычным духам, што неўзабаве і выканалі. Гэта, вядома, дапамагло да выскі і ўдзельна характарыстыкі дзейнасці сакратара тагнага студэнцкага таварыства: «Савіч, належачы рэней да ніжэйшага са слоў, шпер узмыў свой дух, далёка распацёр свае крылы над дэспатычнаю сістэмай Еўропы...»

Сам аўтар запісаў да гэтай актыўнай дзейнасці Ф. Савіча ставіцца, прада, не зусім прыхільна. Ён гаворыць, што ўтаварыне гурткою — гэта неабдуманае і злачыства, бо супраць іх усе ў рускага царызма «многа тыраў», якія жорстка праправацца са студэнтамі. Асабліва цікава тое месца ў мемуарах, дзе Лавіч апяляе, як яго самога Савіч спрабаваў сагітаваць уступіць у члены тагнага таварыства: «Можна дапусціць, што разважнай думкі не было ў самага Савіча, які ў часе святавання выяўляда, калі Лук'ян (такім псеў-

данімам называе сьбе аўтар запісаў. — С. А.) ляжаў хворы, амаль пры смерці, прыходзіў да яго ўтаварыць, каб ён хоць-перад п'юнай смерцю запісаўся ў таварыства». Далей у запісах Лавіцкага апяляецца пра сустрэчу кіраўніка віленскіх студэнтаў з Канарскім у Вільні, пра традыцыйную разваку — арышт польскага рэволюцыянера, а праз тры дні і Савіча, называюцца дзень 14 лютага 1839 года — дата выскі Савіча з Вільні на везучы ў салдаты.

На жаль, у нататках М. Лавіцкага асноўная вага зваротна на грамадскую дзейнасць Савіча, на крытыку яго ідэйных поглядаў, бурлівай і няўраўнаважанай натуры і амаль нічога не сказана пра яго пэтычную творчасць. Толькі ў адным месцы аўтар невярзана гаворыць наступнае: «Замежная сатыра ў вуснах і вымаўленні Савіча набывала даўняую атруту для рускага (чытай царскага. — С. А.) урада». Гэтае выказанне прыводзіць на думку, ці не прымаў аўтар успамінаў уласна твора Ф. Савіча за творы замежных? Бо чаму-ж ён адзначае іх вымаўленне?

У другім месцы М. Лавіцкі ўспамінае, што, па словах Рабчыцкага, Савіч хадеў аўтару нататак «адкрыць якісьці намер і справу, якую трэба было выканаць», але арышт іх абодвух перашколіў дзейнасці гэта. «Відавочна, гутарка ішла аб пакінуцці паперы (падрэсена мною. — С. А.), якія ў далейшым... паліцыйстар ашукаў і забраў», — робіць меркаванне М. Лавіцкі. Мы са сваёй боку таксама мям паставу меркаваць, што гэтыя «пакінутыя паперы» былі пэтычнымі творами Ф. Савіча. Магчыма, яны захаваліся ў архіўных матэрыялах, і дапамогуць, нарэшце, усталяваць творчае аблічча паэта.

С. АЛЕКСАНДРОВІЧ.

Галоўны рэдактар Васіль ВІТНА. Рэдакцыйная калегія: Заір АЗГУР, Дзмітрый АРЛОУ, Уладзімір АЛОУНІКАУ, Алякс БаЧЫЛА (намеснік галоўнага рэдактара), Васіль БУРНЮСАУ, Кастусь ГУБАРЭВІЧ, Ірына ЖДАНОВІЧ, Павел КАВАЛЕУ, Барыс ПЯРНОУСНІ.

АДРАС РЕДАКЦЫІ: г. Мінск, вул. Захарова, 19. Тэлефон 2-31-94.

Друкарня імя Сталіна.

Яшчэ пра Францішка Савіча

У нашай газеце 31 сакавіка гэтага года быў надрукаваны артыкул польскай пісьменніцы В. Трапанчэўскай — Огарковай пра жыццё і грамадскую дзейнасць беларускага паэта Францішка Савіча. Змяшчаем матэрыялы, якія дапаўняюць біяграфію паэта.

У 1909 годзе часопіс «Рускі архіў» (№ 4) змясціў «Руханіс у турме» ўспаміны брата ўдзельніка руху Канарскага на Валыні Каспера Машкоўскага. Другую палову гэтай цікавай публікацыі складае палова рускай публікацыі аб Савічы «Нарыс дзю рэвалюцыйным таварыства ў Віленскай медыка-хірургічнай акадэміі, а таксама ёсць параўнальна характарыстыка Ф. Савіча як кіраўніка студэнцкай моладзі і чалавек.

Пазней, у 1925 годзе, рукапіс пра Савіча і яго сяброў быў надрукаваны ў зборніку «Віленскія архіўныя крыніцы» (№ 2) пад назвай «Дух Віленскай акадэміі» — дэбінк вучня Віленскай медыка-хірургічнай акадэміі з часоў архіўнага Канарскага. Выдаўца гэтых архіўных матэрыялаў — Вацлаў Гіберт-Студзінскі аўтарам іх лічыць не К. Машкоўскага, а сучасніка Ф. Савіча, студэнта Мацея Лавіцкага, які ў запісах выступае пад псеўданімам Лук'ян, а публікацыя ў часопісе «Рускі архіў» — перакладам з польскага арыгінала.

Хто-б ні быў аўтарам запісаў — Каспер Машкоўскі ці студэнт акадэміі Мацей Лавіцкі — не так ужо важна. Нас цікавіць іх змест і тая акалічнасць, што мемуары напісаны чалавекам, які быў не толькі бліскім знаёмым Савіча, але ў пэўнай меры яго паліцыйкам і аднадумцам.

Некаторыя звесткі пра Ф. Савіча знаходзім і ў матэрыялах Каспера Машкоўскага «Знамянышнікам і сакратаром яго (рэвалюцыйнага таварыства — С. А.) быў Савіч, конк зольныя, стараныя, шчы-

ра адданы таварыству, які карыстаўся ў таварыстве любоўю і павагай таварышаў» («Рускі архіў» № 4, 1909 г., стар. 508).